

Identificació de l'expedient

Resolució del procediment de tutela de drets núm. PT 67/2022, instat contra el Departament de Salut.

Antecedents

1. En data 21/06/2022 va tenir entrada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, l'escrit del senyor (...)pel qual formulava una reclamació per la presumpta desatenció del dret d'oposició al tractament de les seves dades personals, que havia exercit prèviament davant el Departament de Salut.

La persona reclamant aportava la instància adreçada al Departament de Salut en data 18/03/2022, l'objecte de la qual es transcriu tot seguit: *“Les meves dades clíniques/historial clínic siguin accessibles única i exclusivament per “professionals de la salut” (és a dir, metges i infermeres). En cap cas siguin accessibles als administratius ni Gerència de Gestió Ciutadana ni informàtics ni altres. El Dep. De Salut com l'òrgan superior jeràrquic de la xarxa de CAPs i Hospitals de Catalunya ha de permetre'm exercir aquest dret de manera global i no de manera individual, m'hagi visitat o no, a tots els CAPS i Hospitals de Catalunya”.*

2. En data 12/07/2022, es va donar trasllat de la reclamació al Departament de Salut per tal que en el termini de 15 dies formulés les al·legacions que estimés pertinents.

3. En data 06/10/2022, l'Autoritat va traslladar novament la reclamació al Departament de Salut i li va concedir un nou termini de 15 dies per a presentar al·legacions, atès que el posicionament de l'entitat aquí reclamada era especialment rellevant per a la resolució del present procediment.

4. En data 02/11/2022, el Departament de Salut va formular al·legacions mitjançant les quals exposava, en síntesi, el següent:

- Que, la sol·licitud va tenir entrada al Departament, i una vegada analitzada, es considera que pot tenir encaix en el marc d'un supòsit d'exercici de dret d'oposició previst a l'article 21 RGPD i 18 LOPDGDD.
- Que, la sol·licitud d'exercici del dret no s'hauria atès dins del termini legal previst a tal efecte.
- Que, el Departament de Salut ha dictat una resolució per la qual desestima el dret d'oposició exercit per la persona ara reclamant el 18/03/2022, procedint-se a la seva notificació.
- Que, procedeix desestimar la reclamació, tenint en compte la següent normativa: Llei 14/1986, de 25 d'abril, General de Sanitat (LGS), quant al funcionament del Sistema de Salut (arts. 7 i 16); Llei 15/1990, de 9 de juliol, d'ordenació sanitària de Catalunya (art. 2); Llei 44/2003, de 21 de novembre, d'ordenació de les professions sanitàries (art. 9, 6.2 a, 7.2 a); Reial Decret 1231/2001, de 8 de novembre, que aprova els Estatuts Generals de l'Organització Col·legial d'Infermeria d'Espanya del Consell General i Ordenació de l'activitat professional d'infermeria (art. 54); Decret 157/2017, pel qual s'estableixen els requisits i les garanties tecnicosanitàries comunes dels centres i serveis sanitaris i els procediments per a la seva autorització i registre (art. 17 i 19); Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica de regulació de l'autonomia del pacient (art. 16).

- Que, d'acord amb la “Guia de Protecció de dades per a pacients i persones usuàries dels serveis de salut” d'aquesta Autoritat, el personal – tant sanitari, com no sanitari – pot tenir accés a les dades personals dels usuaris dels serveis de salut en el context de les funcions que tenen atribuïdes dins del Sistema de Salut, sota el corresponent deure de confidencialitat.

En darrer terme, l'escrit d'al·legacions del Departament argumentava que, per tal de garantir l'adequat funcionament del sistema sanitari, es requereix la cooperació multidisciplinària de persones amb diferent perfil professional, incloent, perfils sanitaris (mèdic o d'infermeria), com personal d'administració o informàtic. Personal que ha de poder accedir a la informació que li és imprescindible per dur a terme les seves tasques, sota el deure de confidencialitat. Al respecte, el Departament conclouia el següent:

“(...) resulta inviable restringir l'autorització d'accés a les dades personals de pacients exclusivament al personal que reuneixi la condició de professional sanitari amb exclusió del personal administratiu o informàtic ja que això suposaria una greu distorsió pel funcionament i organització del Sistema de Salut amb directa afectació sobre la prestació sanitària. S'ha de tenir en compte que el personal administratiu i el personal informàtic, dins de l'àmbit de les seves funcions i competències, també ha de poder accedir a aquelles dades personals de pacients que en siguin indispensables per a la correcta realització de les tasques que els siguin encomanades. En qualsevol cas, la prestació dels serveis sanitaris del Sistema de salut ha de venir presidida pels principis d'eficàcia, celeritat, economia i flexibilitat, i les normes de la seva utilització han de ser les mateixes per a tothom”.

Fonaments de Dret

1. És competent per resoldre aquest procediment la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, d'acord amb els articles 5.b) i 8.2.b) de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.
2. L'article 21 del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes (en endavant, l'RGPD), regula el dret d'oposició en els següents termes:

“1. El interesado tendrá derecho a o a oponerse en cualquier momento, por motivos relacionados con su situación particular, a que datos personales que le conciernan sean objeto de un tratamiento basado en lo dispuesto en el artículo 6, apartado 1, letras e) o f), incluida la elaboración de perfiles sobre la base de dichas disposiciones. El responsable del tratamiento dejará de tratar los datos personales, salvo que acredite motivos legítimos imperiosos para el tratamiento que prevalezcan sobre los intereses, los derechos y las libertades del interesado, o para la formulación, el ejercicio o la defensa de reclamaciones.

2. Cuando el tratamiento de datos personales tenga por objeto la mercadotecnia directa, el interesado tendrá derecho a oponerse en todo momento al tratamiento de los datos personales que le conciernan, incluida la elaboración de perfiles en la medida en que esté relacionada con la citada mercadotecnia.

3. Cuando el interesado se oponga al tratamiento con fines de mercadotecnia directa, los datos personales dejarán de ser tratados para dichos fines
4. A más tardar en el momento de la primera comunicación con el interesado, el derecho indicado en los apartados 1 y 2 será mencionado explícitamente al interesado y será presentado claramente y al margen de cualquier otra información.
5. En el contexto de la utilización de servicios de la sociedad de la información, y no obstante lo dispuesto en la Directiva 2002/58/CE, el interesado podrá ejercer su derecho a oponerse por medios automatizados que apliquen especificaciones técnicas.
6. Cuando los datos personales se traten con fines de investigación científica o histórica o fines estadísticos de conformidad con el artículo 89, apartado 1, el interesado tendrá derecho, por motivos relacionados con su situación particular, a oponerse al tratamiento de datos personales que le conciernan, salvo que sea necesario para el cumplimiento de una misión realizada por razones de interés público.

Per la seva banda, l'article 18 de la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (en endavant, LOPDGDD), determina el següent, també en relació amb el dret d'oposició:

“1. El derecho de oposición, así como los derechos relacionados con las decisiones individuales automatizadas, incluida la realización de perfiles, se ejercerán de acuerdo con lo establecido, respectivamente, en los artículos 21 y 22 del Reglamento (UE) 2016/679.”

En relació als drets contemplats als articles 15 a 22 de l'RGPD, els apartats 3 a 5 de l'article 12 de l'RGPD, estableixen el següent:

3. El responsable del tratamiento facilitará al interesado información relativa a sus actuaciones sobre la base de una solicitud con arreglo a los artículos 15 a 22, y, en cualquier caso, en el plazo de un mes a partir de la recepción de la solicitud. Dicho plazo podrá prorrogarse otros dos meses en caso necesario, teniendo en cuenta la complejidad y el número de solicitudes. El responsable informará al interesado de cualquiera de dichas prórrogas en el plazo de un mes a partir de la recepción de la solicitud, indicando los motivos de la dilación. Cuando el interesado presente la solicitud por medios electrónicos, la información se facilitará por medios electrónicos cuando sea posible, a menos que el interesado solicite que se facilite de otro modo.
4. Si el responsable del tratamiento no da curso a la solicitud del interesado, le informará sin dilación, y a más tardar transcurrido un mes de la recepción de la solicitud, de las razones de su no actuación y de la posibilidad de presentar una reclamación ante una autoridad de control y ejercitar acciones judiciales.
5. La información facilitada en virtud de los artículos 13 y 14 así como toda comunicación y cualquier actuación realizada en virtud de los artículos 15 a 22 y 34 serán a título gratuito. Cuando las solicitudes sean manifiestamente infundadas o excesivas, especialmente debido a su carácter repetitivo, el responsable podrá:

a) cobrar un canon razonable en función de los costes administrativos afrontados para facilitar la información o la comunicación o realizar la actuación solicitada, o
b) negarse a actuar respecto de la solicitud.
El responsable del tratamiento soportará la carga de demostrar el carácter manifiestamente infundado o excesivo de la solicitud.
(...)"

En relació amb l'anterior, l'article 16.1 de la Llei 32/2010, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, referent a la tutela dels drets previstos per la normativa sobre protecció de dades personals, disposa el següent:

"1. Les persones interessades a les quals es denegui, en part o totalment, l'exercici dels drets d'accés, de rectificació, de cancel·lació o d'oposició, o que puguin entendre desestimada llur sol·licitud pel fet de no haver estat resolta dins el termini establert, poden presentar una reclamació davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades."

3. Exposat el marc normatiu aplicable, a continuació escau analitzar si el Departament de Salut va resoldre i notificar, dins el termini previst per la normativa aplicable, el dret d'oposició exercit per la persona reclamant, ja que precisament el motiu de la seva queixa que inicià el present procediment de tutela de drets, era el fet de no haver obtingut resposta dins del termini previst a l'efecte.

A aquest respecte, consta acreditat que en data 18/03/2022 va tenir entrada a l'entitat, un escrit de la persona reclamant mitjançant el qual exercia el dret d'oposició respecte de les seves dades personals.

D'acord amb l'article 12.3 de l'RGPD, el Departament de Salut havia de resoldre i notificar la petició d'exercici del dret sol·licitat en el termini màxim d'un mes a comptar de la data de recepció de la sol·licitud. En relació amb la qüestió del termini, cal tenir en compte que de conformitat amb l'article 21.3 b) de la LPAC i l'article 41.7 de la 7 de la Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya (en endavant, LRJPCat), d'una banda, el còmput del termini màxim en procediments iniciats a instància de part (com és el cas) s'inicia des de la data en què la sol·licitud va tenir entrada en el registre de l'òrgan competent per a la seva tramitació. I d'altra banda, que el termini màxim ho és per resoldre i notificar (article 21 de la LPAC), de manera que abans de finalitzar aquest termini s'haurà d'haver notificat la resolució, o si més no haver-se produït l'intent de notificació degudament acreditat (art. 40.4 LPAC).

Doncs bé, el Departament de Salut ha reconegut no haver donat resposta a la sol·licitud d'exercici del dret d'oposició presentada per l'ara reclamant, en el termini d'un mes previst a l'efecte. I, al respecte, ha informat a l'Autoritat que ha procedit a notificar a l'ara reclamant la resolució de desestimació de la seva sol·licitud d'exercici del dret d'oposició (la qual acompanya junt amb el seu escrit d'al·legacions), en el marc d'aquest procediment.

En conseqüència, en tant que la reclamació es fonamentava en la manca de resposta a la sol·licitud d'exercici del dret d'oposició, escau declarar que el Departament de Salut no va resoldre i notificar en forma i termini la dita sol·licitud presentada per la persona afectada. Això sens perjudici del que es dirà a continuació quant al fons de la reclamació.

4. Una vegada assentat l'anterior, escau analitzar el fons de la reclamació, és a dir si, d'acord amb els preceptes transcrits al fonament de dret 2n, procedeix en aquest cas l'oposició al tractament de les dades en els termes que sol·licità la persona reclamant.

Com a punt de partida cal tenir en compte que l'article 21 de l'RGPD regula el dret d'oposició com el dret de la persona interessada a oposar-se, en qualsevol moment, per motius relacionats amb la seva situació particular, a que les seves dades personals siguin tractades, quan el tractament es duu a terme per complir una missió realitzada en interès públic, quan es duu a terme per exercir poders públics, o bé, per satisfer interessos legítims, incloent l'elaboració de perfils. Per la seva banda, el responsable del tractament ha de deixar de tractar les dades personals, llevat que acrediti motius legítims imperiosos que prevalguin sobre els drets, llibertats i interessos de la persona interessada, o per formular, exercir o defensar reclamacions.

El dret d'oposició és un dret personalíssim, i constitueix una de les facultats essencials que integren el dret fonamental a la protecció de dades personals. És per això que les limitacions a aquest dret d'oposició han de ser les mínimes atès que mitjançant el seu exercici es garanteix l'efectivitat del dret fonamental a la protecció de dades personals. Així, les causes de denegació del dret d'oposició les trobem regulades als articles 21 apartats primer i sisè, i 23 de l'RGPD. Les limitacions a les quals fa referència l'article 23 de l'RGPD han d'estar previstes a "*través de medidas legislativas*" (art. 23.1 RGPD).

Doncs bé, la persona reclamant demanava que les seves dades "*clínicas/historial clínic*" fossin accessibles "*única i exclusivament per "professionals de la salut" (és a dir, metges i infermeres)*" i s'oposava a que altres persones, entre les quals incloïa "*administratius, Gerència de Gestió Ciutadana i informàtics*" tractin les seves dades de salut. Així mateix, també instava al Departament de Salut a permetre-li "*exercir aquest dret de manera global i no de manera individual, m'hagi visitat o no, a tots els CAPS i Hospitals de Catalunya*".

Del literal de la sol·licitud s'infereix que la pretensió de l'ara reclamant és la d'exercir el seu dret d'oposició en relació amb el tractament de les seves dades de salut, per part de personal que no ostenta la condició de "*professional de la salut*", a tots els centres d'atenció primària i Hospitals de Catalunya. Tanmateix, pel que aquí interessa, l'ara reclamant no acredita haver exercit el dret davant de cada responsable del tractament, sinó que pretén que sigui el Departament qui li permeti exercir aquest dret "*de manera global i no de manera individual*".

Al respecte, l'article 16.1 de la Llei 32/2010, disposa que, abans d'interposar una reclamació de tutela de drets, resulta obligat acreditar que s'ha exercit el dret davant el responsable del fitxer o tractament, amb els requisits indicats a l'article 25.1 del Reial Decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desplegament de la LOPD. A l'anterior cal afegir que ni l'LOPDGDD, ni el RGPD, contenen cap previsió que obligui a cap entitat a atendre el dret d'oposició exercit en relació amb unes dades de les quals no n'és responsable. En relació amb això, l'ara reclamant pot consultar a la seu electrònica del Departament de Salut el registre d'activitats del tractament, que recull aquells tractaments de dades personals dels quals el dit Departament n'és responsable.

Assentat l'anterior, la pretensió de l'ara reclamant, d'exercir el seu dret d'oposició de manera "global", per "*a tots els CAPS i Hospitals de Catalunya*" no pot reeixir.

Així doncs, la present resolució se centrarà en valorar si procedeix estimar el dret d'oposició respecte el tractament de les seves dades "*clíniques/historial clínic*" per part del personal de l'entitat aquí reclamada que no ostenta la condició de "*professionals de la salut*", i això, d'acord amb el que s'ha dit, en relació únicament i exclusivament amb les activitats de tractament de les quals és responsable el Departament de Salut, i entre aquestes i a la vista de l'exposat per l'aquí reclamant a la seva sol·licitud, les que tindrien relació directa amb la prestació de serveis sanitaris.

Com a qüestió prèvia, escau assenyalar que, l'article 21 de l'RGPD preveu que la persona interessada pot oposar-se al tractament de les seves dades personals, per motius personals, sempre que les seves dades siguin objecte d'un tractament basat en l'article 6.1 apartats e) o f). I, en relació amb això, el referit precepte preveu que el responsable ha de deixar de tractar les dades personals, llevat que acrediti motius imperiosos que prevalguin sobre els interessos, drets i llibertats de la persona interessada, o per a la formulació, l'exercici o la defensa de reclamacions.

Així doncs, d'acord amb l'article 21 de l'RGPD, els motius relacionats amb la situació particular de la persona que exerceix el seu dret d'oposició han de ser tinguts en compte pel responsable del tractament.

Al respecte, val a dir que, la persona reclamant no ha invocat cap circumstància o situació personal que motivi l'oposició al tractament de les seves dades en els termes sol·licitats, motiu pel qual, ni el Departament de Salut, ni tampoc aquesta Autoritat, ha tingut ocasió de ponderar els possibles drets i interessos afectats.

D'altra banda, dels termes de la sol·licitud, s'infereix que la pretensió de l'ara reclamant és que cap dada relativa a la seva salut - ni present, ni futura - pugui ser accessible per altres persones que no siguin "*professionals de la salut*".

Doncs bé, escau tenir en consideració que, el dret d'oposició no opera de manera automàtica respecte qualsevol dada o informació, sinó que, tal i com s'ha exposat, cal que la persona interessada manifesti motius fundats i legítims relatius a la seva situació personal, i que no hi concorri cap excepció legal; doncs, en funció de quina sigui la informació concreta que es tracti, poden existir motius imperiosos que justifiquin la desestimació de l'oposició al tractament de les seves dades. I això, no només per no comprometre la qualitat d'una futura assistència de la persona afectada, sinó també per les repercussions que l'eventual oposició pot tenir en l'eficient utilització dels recursos públics del sistema sanitari o, fins i tot, per motius de salut pública.

En relació amb això, el Departament de Salut ha defensat que, restringir l'accés a les "*dades clíniques/història clínica*" només al personal que reuneixi la condició de professional sanitari, suposaria una greu distorsió pel funcionament i organització del sistema de salut atès que, existeixen altres perfils professionals que requereixen accedir a dades de salut per a l'exercici de les seves funcions. Així mateix, l'entitat reclamada ha recordat el deure de confidencialitat d'acord amb el qual ha d'actuar el personal que tracta aquest tipus de dades.

Respecte el deure de confidencialitat, escau assenyalar que, l'article 5 de la Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i

la documentació clínica, preveu el dret de tota persona a preservar la confidencialitat de les dades relatives a la seva salut, en els següents termes:

- “1. Tota persona té dret que es respecti la confidencialitat de les dades que fan referència a la seva salut. Igualment, té dret que ningú que no hi estigui autoritzat hi pugui accedir si no és emparant-se en la legislació vigent.*
- 2. (...)”*

I, l'article 11 de la mateixa norma, preveu que el personal que té cura de les tasques d'administració i gestió dels centres sanitaris pot accedir a les dades de la història clínica que es relacionin amb l'exercici de les seves funcions. I, en relació amb el deure de secret, disposa el següent:

- “6. Tot el personal que accedeix en ús de les seves competències a qualsevol classe de dades de la història clínica resta subjecte al deure de guardar-ne el secret”.*

En termes similars, l'article 16 de la Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions, en matèria d'informació i documentació clínica, estableix el següent:

- “4. El personal de administración y gestión de los centros sanitarios solo puede acceder a los datos de la historia clínica relacionados con sus propias funciones”*

Dels preceptes assenyalats se'n desprèn que l'accés a dades de salut per part de professionals no sanitaris, amb finalitats administratives o de gestió, es pot considerar una tasca necessària en el curs del procés assistencial, quan el referit accés està vinculat al desenvolupament de llurs tasques.

Al respecte, tal i com ha argumentat el Departament, l'eventual restricció a les dades de salut de l'aquí reclamant, per part de diferents perfils professionals, suposaria una greu distorsió pel funcionament i organització del sistema de salut, amb directa afectació sobre la prestació sanitària. També en aquesta línia, l'article 9 de la Llei 44/2003, de 21 de novembre, d'ordenació de les professions sanitàries, preveu el següent (el subratllat és nostre):

- “2. El equipo de profesionales es la unidad básica en la que se estructuran de forma uní o multiprofesional e interdisciplinar los profesionales y demás personal de las organizaciones asistenciales para realizar efectiva y eficientemente los servicios que les son requeridos”*

Així doncs, escau concloure que, hom no pot oposar-se al tractament de la totalitat de les seves dades de salut, per part de totes les persones que realitzen funcions administratives, d'informàtica o de gestió ciutadana o informàtics, atès que aquesta oposició distorsionaria el normal funcionament del sistema de salut, motiu pel qual, escau desestimar la present reclamació.

Dit això, res impedeix a la persona aquí reclamant exercir el seu dret d'oposició a que determinades persones concretes puguin accedir a les seves dades clíniques, indicant a tal efecte els motius que fonamentarien aquesta oposició, d'acord amb el que s'ha exposat més amunt. I, com també s'ha dit, la persona reclamant haurà d'exercir aquest dret adreçant la

seva petició a cadascuna de les entitats que siguin responsables del tractament de les seves dades de salut.

Per tot això, resolc:

1. Desestimar la reclamació de tutela formulada per (...) contra el Departament de Salut.
2. Declarar extemporània la resolució del Departament de Salut, mitjançant la qual desestima la sol·licitud d'oposició formulada pel senyor (...), per no haver donat resposta en el termini establert a la normativa aplicable.
3. Notificar aquesta resolució al Departament de Salut i a la persona reclamant.
4. Ordenar la publicació de la resolució al web de l'Autoritat (apdcat.gencat.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, les parts interessades poden interposar, amb caràcter potestatiu, recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveu l'article 123 i següents de l'LPAC o bé interposar directament recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius de Barcelona, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb els articles 8, 14 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Igualment, les parts interessades poden interposar qualsevol altre recurs que considerin convenient per a la defensa dels seus interessos.

La directora,